

**ROWNO** (437) *av*

-ó- (62), -o- (5); -o- *OpecŻyw, Oczko*; -ó- : -o- *Mącz (6:3)*; *końcowe o jasne.*

*Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.*

**I.** *Odnosi się do właściwości pojedynczego obiektu lub zbioru traktowanego jako całość (64) :*

**A.** *Bez odchyień od linii prostej a. płaszczyzny (63) :*

1. *Prosto, w linii prostej, bez odchyień (4) : Linea prosta iest/ która od Punktá/ od którego sje poczyna/ idzie równo do drugiego Punktá/ w który sje kończy GrzepGeom Cv; Y kiedy obaczył że sfnurek równo bije/ od dziurki do dziurki/ y zakrywa Rézę/ o tym więdz/ że iuz pewna wagá Strum C.*

**a.** *O nastawianiu złamanej kości (2) : wżákże pierwey kość zaś równo sful/ á w łupki zwiędz SienLek 150, 174.*

2. *Gładko, niechropawo (1) : TEż niektórzy profłacy ważą Wodę/ tym obyczáiem Zalepi ná kóńcoch góntá albo wściánká wołkiem/ y náléwa wónę fugę góntową wody [...]. A tego nie baczy iefli gónt profty álbo iefli go równo vfrugano. Strum C2.*

3. *Płasko, bez nierówności terenu (4) : W pośrzodku tey gory było równo trochę BielKron 274; á pilnuy tego áby wżyfcy równo w sřawie žiemię bráli. Strum E4v, E4, E4v.*

4. *Nie wysuwając się w żadną stronę, jedno (jeden) przy drugim, w należytych, równym porządku, układzie (11) : tedy iuz tak niechay gidzie [rodzące się dziecko] nołzkami/ [...] iuz thak zwiázawży nołzki równo chufteczką miękką FalZioł V 21b; [lekarz ma] położyć mu ná serdeczney žyle lekko/ brzulfce czterech pálcow swey ręki práwey/ położywży pálec swoy namnieyży/ podle Stáwu dłoni iego: á ták porząd równo wżyftki czterzy SienLek 24, 116.*

**a.** *W równym szeregu (stojąc lub się przemieszczając) (8) : rozwieść ich [wojsko] połowicę ná práwą sřonę/ á drugą połowicę ná lewą sřonę/ ták iákoby równo wżyfcy sřli połkokiem BielSpr 72.*

*W porównaniach (2): á według wielkości ludzi rząd pirwży/ co zowiemy Czoło: sřawić/ áby równo sřáli w nim konie głowámi iáko Woły w Iármie BielSpr 9v; thedy sřprawili wřfy ná czterzy gráni [...] sřoiąc równo w sřprawie iáko w iármie BielSpr 20.*

*Zwrot: »stać równo« [w tym: z kim (2)] [szyk zmienny] (7): Chłopi piechotą poydą/ żeńka płeć ná koniu. W sřykowánium rządnie sřać/ równo z drugą ciáłno BielSat L3v [idem BielSjem]; y ćwiczyli sie [Rzymianie] z nowu iáko sie w nie [zbroje] prędko vbierać/ iáko w niey wliádác ná koń/ [...] iáko sřać równo BielSpr 5v; będzie iuz káždy więdział [...] iáko ma Tarcz ná sie włożyć/ iáko drzewce nieść/ iáko równo sřthác w swym Ordynku. BielSpr 72, 8v, 9v, 20; BielSjem 26v.*

5. *Na tym samym poziomie, wysokości, nie wyżej ani niżej, na równi; też na równi z jakimś punktem odniesienia, np. brzegiem naczynia; aequaliter JanStat (43) : á kiedy mu iuz wodá w ónym góńcie równo sřánie/ tedy powiáda że iuz dobrze. Strum C2; Kiedy go [instrument mierniczy] będzie robił Szłofarz/ niechay vpiłue kráie ná wiérzchu równo Strum C3v; á wkláday miąźsże kóńce [chrustu] zá káždy kół ná łokieć/ á pátrz żećby kóńce sřły równo. Strum H2v; Zrąbiwży then Vpułt [...]/ pátrz równoli zrąbiony iest. Strum L3v, C3, I2v, I3, Mv; W mieście zásię áćz rowne kámienice wřtáią/ Rzekłbyś że tám iákołki/ lub kreći mieřzkáią. Křtałtem Americkich bud równo się złączyli KmitaSpit C3v.*

*rowno z czym* (8): Bo mam wygę łąguzą tak zawieśiſtego/ Ze wízy rowno z gębą wifáią v niego. *RejFig* Bb4v; Końce [dębiny] odwieść dáleko od muru v dołu/ Ale wierzchy máią ftać/ rowno z murem fpołu. *BielSat* N3v [idem *BielSjem*]; Stárzy ludzie waleczni opátrzni gdzie fie z woyłkiem położyli [...] okopáli fie wálem iż wał był rowno z namioty *BielSpr* 7v; Drugié także Przécieſi/ zálož ná dole równo stymi przednimi *Strum* L2v, B3v, C3v, D2; *BielSjem* 40.

*W połączeniu szeregowym* (1): á tak wftáwiamy/ áby w ratuſzach korce były fprawiedliwéy miáry: [...] które równo bez káždégo wierzchu mierzyć máią/ to ieſt pod ftrych *SarnStat* 282.

*W przeciwstawieniu*: »rowno ... nierowno« (1): pátrząyże ieſli po ónéy Linijéy wodá równo ftoi/ wŕrzyſzli/ ieſli nie równo/ káż podnoſić kónćá áże wodá ftanie w miárę. *Strum* C2v.

*Zwrot*: »siedzieć rowno« [jako zewnętrzny przejaw zrównania osób pod względem ich znaczenia, statusu] (1): potym ona z wczliwoſcią podnioſła iá [Elżbieta Maryję] a tako fiedziały fpołu rowno *OpecŻyw* 11v.

**a.** *W wyrażeniu*: »rowno (by) z ziemią, z prochem« (19:2):

**α.** *W odniesieniu do ludzi oznacza ich pokonanie, unicestwienie, również pogńębienie, poniżenie; w przen* (16) :

~ *Zwroty*: »rowno z ziemią podeptować, potłoczyć, zniszczyć, potłoczony« = *lineatim conculcatus* *PolAnt* (1:1:1:3): A tak też tem zácmili [sprzeciwnicy moi] ftolec zacny przodkow fwoich/ á rowno gi z ziemią zniſſczyli *RejPs* 133v; Bo fprzeciwnik [...] żywot moy rowno z zyemyą ná wlfem podeptował *LubPs* ee4v, A4v, T5v; Czáfú onego będzie przynieſiony zá dar Pánu zaftępow [...] lud rowno z ziemią położony y potłoczony *BibRadz Is* 18/7, *Is* 18/2.

»rowno z ziemią (a. prochem) położyć (a. złożyć), pokładać położon(y) (a. złożon)« = *lineatim conculcatus* *PolAnt* [szyk zmienny] (2:1:5): Bo ty [...] niewierne rowno z ziemią pokládafz. *RejPs* 161v; *LubPs* M2, S6; *BibRadz Is* 18/2, 7; Otho iuż położon ná ten čás rowno z zyemią on okrutny mocarz *RejPos* 305v; *KochPs* 22; Dufzá moiá rowno z prochem złożoná ieſt *LatHar* 612.

[»roznieść rowno z ziemią«: Cf **β**. »roznieść rowno z ziemią«.]

»rowno z ziemią unizyc, czynić unizone« (2:1): A bywáli [J] ty czáfy iż fie pokuſſáli o mię chcąc mie rowno z ziemią vniżyć *RejPs* 181v, 211; A grzeſzniki rowno z zyemią czyni thák vniżone. *LubPs* ff2v.

*Wyrażenie*: »porzucony rowno z ziemią« (1): Porzucenichmy rowno z ziemią náwffech fprawách náffych *RejPs* 67. ~

**β.** *W odniesieniu do budowli oznacza zburzenie, zniszczenie, zrównanie czegoś z ziemią* (5) :

~ *Zwroty*: »położyć rowno (by) z ziemią« = *pervenire facere in terram, in planitiem facere* *PolAnt* [szyk zmienny] (3): á fnadz y ogniem fie pokuſſáią zburzyć przybytki á rowno by zziemią rádzi położyli mieſćá poświęcone tobie *RejPs* 108v; *BibRadz Is* 25/12; tedy ia ten Dom Boży położę rowno z ziemią *BudBib 2.Mach* 14/33.

»roznieść rowno z ziemią« (1): Abowiem przydą ony dni obycáne tobie/ iż cie nieprzyjaciele twoi okrażą [...] y roznióſą rowno z zyemią grunty twoie/ y fyny twoye kthorzy w thobye fą. *RejPos* 195.

»zmieszać rowno z ziemią« (1): Lecz mu [Sokolowi] przedſię Mielecki fzpetnie podárł fkórę. Zmieſzał go równo z ziemią *PudlFr* 43. ~

**b.** *W poziomie, nie unosząc wyżej ani niżej żadnego końca (2)* : A do ważenia potrzebá trzech Ofób: dwu coby Synwęgę dźiérzeli ná Nożach przy lafkách: które lafki máią być chędogo wítrugáné/ áby po nich nie były guzy. A to dla tego/ áby równo trzymáli Synwęgę *Strum* B2v.

**α.** *Płasko, na wznak (1)* :

*Wyrażenie:* »rowno na wznak« (1): Potym niechay rowno ná wznák lęże [*rodząca kobieta*] *SienLek* 116.

**B.** *Dokładnie, ściśle (1)* : Mieczyk iest ziele tziepłe y fuche rowno wtorim flopniu *FalZioł* I 3c.

**II.** *Odnosi się do relacji między co najmniej dwoma obiektami (372)* :

**AA.** *Z elementem znaczeniowym wskazującym na porównywalność: identyczność lub rzadziej podobieństwo (362)* :

**1.** *Jednakowo, tak samo, też: podobnie; na równi, w równym stopniu, porównywalnie; aequaliter* *Modrz, Calag, Cn; pariter PolAnt, Cn; aequae Calag; aequabiliter, aequiter, ex aequo Cn (352)* :

**A.** *Pod względem cech niemierzalnych lub miary niekonkretnej (109)* : Iáko ludzie [...] łonieczney świaćłości rowno używáią. *RejWiz* 10v; *RejZwierz* 137v; Iusto praelio per quatuor pugnatum est, Mężnie łobie z obu łtroń [!] przez cztery godziny poczynáli/ álbo równo ym było. *Mącz* 179b; *Calag* 247b; Rowno máią robić [*robotnicy*] y ciągnąć/ bo tym doftátecznego łkází/ á łotrá nie nápráwi. *GostGosp* 36, 164; Wízák mu y ci wielekroć obrzydli bywáią/ Którzy równo bolejąc płákác pomagáią. *GórnTroas* 60.

*rowno czym [= pod względem czego] (1)*: Nie rowno láty/ ále wiára rowno żyli [*św. Babilas i troje dziatek oraz św. Juwentyn i Maxim*] *SkarŻyw* 129.

*rowno z kim, z czym (22)*: Niechay łie náuczy pościć/ Albo rowno z námi robić *BierEz* R2; ábowiem mie rowno złmiercią dręczy pámięć przesłych czáłow mych *RejPs* 113, 207; bo przed tym [*przed soborem nicejskim*] święcono iá [*Wielkanoc*] pod pełnią tegoż miełiáćá rowno z Zydy *BielKron* 150v; *RejAp* 199v; *RejPos* 60v, 61; Będzyeć łie łgarz zdał by Anyoł świaćłości/ Lecż z dyabłem rowno łtan iego miłości. *RejZwierc* 217; Iże żywą [*Brzozowscy*] łpokoynie wízák rowno z drugimi/ Namniey wolności bronić żaden łie nie leni *PaprPan* F, I4, T3, Z2, Z2v, Aa2v; *SkarJedn* 286; Komu dowćipu równo z wymową doftáie/ Niech łczępi miedzy ludźmi dobre obyczáie *KochPieś* 51; *GostGosp* 42; *OrzJan* 56; To ypłynon/ iáko pochodzi od /v/ Greckiego/ tákby też kłásć łie nie miáło równo z literą /i *JanNKar* F4v; A ciáło iáko/ ktore w tákiew zgubie y prochu y nieczci zoftáie z bydłem y z łzkápami rowno? *SkarKaz* 384b; *CzahTr przedm* A2v. Cf »ciągnąć się rowno«.

*W połączeniu współrzędnym elementów porównywanych:* »tak kto jako i kto rowno« (1): [*Polak*] ma wołu łpólnego z Królem Pánem łwym/ to iest/ Práwo połpolité/ które tak iemu/ iáko y Królowi iego w Polźce iáko wól równo łłuży. *OrzQuin* P4.

*W połączeniu z przymiotnikiem (1)*: á záchowanie thrudno łkad inąd łnádnie ma pánu przypásć/ iedno gdy pan wźzem dobrotliwy/ wźzem rowno łpráwiedliwy *RejZwierc* 45.

*W połączeniu z „wszyscy” (a. „wszyscy”, a. „wszem”), „każdy” (4)*: Niech rowno wźyftkim łwiecá [*promienie słońca, tj. przełóżeńi*] / iálnemi cnotami *RejZwierz* 130; *BibRadz Rom* 14/5; á przyłże czáły wźyftki rzecży rowno zákryią zápomnienim. *BielKron* 79v; *RejZwierc* 45.

*W przeciwstawieniach:* »nierowno, rozno, więcej ... równo« (3): Drugi ząfię więcej łobie wazy ieden dzień niż drugi/ á drugi równo łobie każdy dzień poczyta *BibRadz Rom* 14/5; *SkarŻyw* 129; *CI [Paceńscy]* nie tu fie rodzili y rozno mieszkaia/ Ale równo z drugimi o to fie łtáraia/ By łlawę ná wżem dobrą łobie rozmnażali *PaprPan* I4.

*Zwroty:* »ciągnąć się równo [z kim]« = *ponosić jednakowe ciężary na rzecz państwa* (1): Tknicie fie tefz iedno łami A ciągnycie fie równo łnami *RejRozpr* G2.

»równo sobie poczytać, wazyć« (1:1): *BibRadz Rom* 14/5; áno to dziwny Pan/ równo łobie wazy kázde przełtąpyenie przeciwko łoby. *RejPos* 33.

»równo [czym] podzielić« (1): Ieden Polak drugi Grek [*Wilżyński i Dziedoszycki*]/ ále fie zgodzili/ Bo ie równo cnotami/ ná wżem podzyelili. *RejZwierz* 85.

*Szereg:* »równo, nierowno« (1): Tho rozum zacny czo wżytko v niego/ Równo nierowno *RejZwierz* 214. [*Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.*]

**a.** *O traktowaniu lub znaczeniu osób: stawiając, oceniając siebie na równi z kimś lub traktując, oceniając kogoś tak samo jak kogoś (coś) innego, z jednakową czcią; będąc na tym samym poziomie [w tym: w połączeniu z „wszyscy” (a. „wszem”, a. „wszyscy”), „każdy” (21)] (47)* : Iłz pan bog równo kazdy łtan ma na pieczy *RejPs* 49 *marg*; Takież ty teraz ná náłz łtan Oborzyles fie łrodze łam A rowwo [!] włfytko łłacuielz Nic nikomu niefolguielz *RejRozpr* C2v, F3v; *RejJóz* B4; *RejZwierz* 130; Słuchayże iáką thu równą zapłátę ten dobrotliwy Pan/ á ten tey Winnice Krol/ kázdemu równo obiecać raczył *RejPos* 60, 60 *marg*, 61v; tákże y miefiac/ thákże y ziemiá równo wżem dobrodzieyftwá fwoie łzáfui. *RejZwierz* 132, 45, 57v, 97v [3 r.], 147v, Bbb2; *KochMon* 35; *WujJud* 87; *RejPosRozpr* cv; rychley kres zámierzony/ nie będzie odłozony/ równo młodemu, łtáremu/ każą fię łpielzyć k temu *ArtKanc* R19.

*równo z kim, z czym* (22): *RejWiz* 44v; z tym Orłem w Słóńce tá łowá [*tj. księstwo z polskim królestwem*] nigdy równo pátrzyć nie będzie *OrzQuin* Q4v; Słuchayże ielzcie iż cie zowie łynaczkiem Bogá Oycá łwego niebiełkiego/ á dzyedzicem równo s łobą krolełtwá fwoiego łwiętego *RejPos* 262; iż ktorzi niechcą być z drugimi równo/ ci bywáia poniżeni. *ModrzBaz* 69; *KochPieś* 12; DEputáci Prufcy równo z innými Koronnými máia *pro forte sua* do Sálaria bydż przypułczeni. *SarnStat* 866; *PowodPr* 53; *SkarKazSej* 33. *Cf Zwroty, Wyrażenie, W przen.*

*W połączeniu współrzędnym elementów porównywanych:* »równo tak kto jak(o) i kto« (2): *BibRadz Iob* 34/19; Abowiem pátrz moy miły brácie iáko łłóńce z dobrodzieyftwá Páńłkiego równo ták złym iáko y dobrym łwiátłóści łwey wżycza *RejZwierz* 132.

*Przysłowie:* Czás łákomy nas pożrze/ y zágubi/ Pan ábo łługá równo wżytkié łubi. *GórńTroas* 31.

*Zwroty:* »równo [z kim, z czym] chodzić, iść« [*szyk zmienny*] (4:1): Każelz ty mnie równo s łłopem chodzić/ A on mi będzie iáko pies łmrodzić *BielKom* F6; Aby pánná nie miałá łofagu ładnego. By fie też nie łtroiły iedny przed drugimi/ Iedno by łłzá vboga równo z bogátymi. *RejZwierz* 40v; Vporne łerce równo z dyabłem chodzi *RejZwierz* 215, 222v; IÁko Fenix ieden ptak ná łwiece fie rodzi/ Tá z nim równo ten to náłz zacny Hálká chodzi *PaprPan* D3v.

»równo [z kim, z czym] kłásć (się), łołożyc« [*szyk zmienny*] (3:1): Nie kładę fie ia s tymi [*którzy potrafią wszystko dobrze opisać*] tá z równo/ wielkie tho łłowy były *GórńDworz* K5v; *KochDryas*

A2; Niechciał nas Bóg położyć równo zbeſtyami/ Dał nam rozum/ dał mowę/ á nikomu z námi. *KochPieś* 51; poty człowiek człowiekowi przyiácielem iest/ poki zna/ że go równo kładzie z łobą/ y tak wiele iemu/ iáko łobie życzy *GórnRozm* Kv.

»równy sobie ważyć« (1): [*Rzeczysz li*] temu który nie ma báczności ná oſoby Książąt/ á równo łobie waży [*et non agnitus est*] ták Bogaczá iák y vbogiego *BibRadz Iob* 34/19.

Wyrażenie: »równy [z kim] poczytany« (2): z łwymi towarzyszmi równy w tey mierze poczytany iest [*Jan św.*]: iſz w Rzymie ná męczeństwo dány y ná śmierć dla Chryſtuſa ſkazány był *SkarŻyw* [407]; *ActReg* 140.

*W przeni* (6) :

*Zwroty*: »postawić równy [z kim]« (1): A poſtaw równy złoba Herb Krolewſki iaki *PaprUp* Av.

»równy sadzić (a. sadzać), sieść« [*w tym: z kim* (2)] [*szyk zmienny*] (2:1): Semną równy káždy ſiędzye/ Gdzyekolwiek moy ſtolec będzie *BielKom* F3v; *SkarŻyw* 398; Bo nas równy śmierć ſadza *KochPieś* 27.

»równy sta(nąć)« [*w tym: z kim* (1)] [*szyk zmienny*] (2): Ale Bog [...] / mnie y Krolá/ przed którym równy ſtániewá/ w tey ſpráwie kiedy rozładzi *StrykKron* 692; *KochPieś* 12.

**b.** *Sprawiedliwie, jak należy, według tych samych zasad; stosownie do czegoś; według zasług* [*w tym: w połączeniu z „wszyscy” (a. „wszy(s)tko”), „každy” (6)*] (12) : Ná wielkíe tam báczności tá ſwięta krolowa/ Spráwiedliwość/ co wſzytki ſtany równy chowa. *RejZwierc* 242, 252v; *OrzJan* 123; Tedy téż wſzyłcy równy tymże iednákim práwem ich/ którym ſie ſadzą [...] v Tribunału ſadzić ſie máią. *SarnStat* 868.

*Fraza*: »równy [komu] ſię oddawa, ſię płaci; równy oddawać« (2:2:1): *RejZwierc* 12v; A nie tylko równy nam to Pan oddawać raczy/ ále miárą hoyną á ze wſząd opływáiącą. *RejPos* 266; ále ia powiedam iżby [...] ſie dobremu wedle cnoty iego równy płáciłá dobroć iego/ á złemu wedle niecnoty iego áby ſie téż równy płáciłá niecnotá iego. *RejZwierc* 55, 55.

*Zwroty*: »[komu] równy odmierzyć« (1): żeby wiedzyeli [*wierni i niewierni*] á byli tego pewni/ iż ſie to y tym y owym łowicie wedle zaſługi á godności wſzytko równy odmierzyć muſi *RejAp* 125v.

»rozdzielić [kogo] równy« (1): Sen mara dobra wiara rozdzieli nas równy Mnię przedlię ten kos z chlebem a ſędziem gówny *RejJóz* K.

Wyrażenie: »równy za rowne« = *stosownie, odpowiednio* (1): á iżby [*Bóg*] równy zá rowne nágrodził popędliwością nieprzyiációłom łwym *BibRadz Is* 59/18.

**c.** *Wszystko jedno, obojętnie, bez różnicy, bez znaczenia* [*w tym: komu, czemu (= komu) (9)*] (12) : Iákie niebeſpieczeństwá á iákie kłopoty Miewa/ komu iuż we łbie grzebą więc ty koty, Iuż mu równy y ná moſt/ wolno y we błoto/ By więc miał téż ná łobie Háłłafy y Złoto. *RejWiz* 42; *RejZwierc* 68; Było nam równy źle y dobrze czynić *ArtKanc* 17v; Ktemu równy mi łye zdáło/ Táki wielé/ iáko y máło. *PudłFr* 22.

*równy u kogo* (1): Wſzytko równy v pana Boga *RejJóz* B4 marg.

*W połączeniu szeregowym* (1): Abowiem wſzytko mu równy/ wſzytko mu zielono/ á wſzytko mu záiedno czo mu kolwiek od ſzczęłcia przypádníe/ thák złego iáko dobrego. *RejZwierc* 143v.

*Wyrażenia:* »wszędę równo« (2): Smiałému wżędy równo *KochPieś* 51; Ty [*Fortuno*] płochymi koły cżáły iák chceż mykałz/ [...] Wżyftkoć wżędy równo/ więc też śmieie brykałz. *RybGęśli* Bv.

»wszy(s)tko równo« (7): *RejJóz* B4 *marg*; Stałemu łercu wżytko równo. *RejZwierc* B, 87, 143v, 144; *KochPij* C2; *RybGęśli* Bv.

**B.** *Pod względem cech mierzalnych lub tak pojmowanych (243) :*

**a.** *Pod względem ilości, liczby, wielkości: po tyle samo, w jednakowych częściach; w tej samej ilości, wielkości, liczbie (216) :* Gdy frakta żadnym obyczaiem nie może równo zeydz [tj. ułamek nie może się uprościć] przez którąkolwiek liczbę/ tedi ią tak zołtaw za łamaną liczbę *Kłosałg* F2, A2; Ale by ták wdziałano Iżby równo nálewano Ićie w kaźdey krotochwili Wefelłfyby gołćie byli *RejRozpr* G2; Dobrze by thedy áby to práwo w połpolitołći ták łtało/ áby męzczyzná z białą głową łpadek wżytkich rzeczy równo po przyaćielu bráli. *GroicPorz* gg2v, gg3; *AEquilibrium* *facere*, *Odważyć*/ równo vczinić. *Mącz* 192c; tedy możelz drzewo przyłtołować/ vćioławłzy iákoby klin/ á mocno przybić/ ná przednich Progo ch [!]/ á to dla tego żeby wodá wżędy równo łzłá/ po wżyftkiéy Vpułćie. *Strum* L3v.

*równo z kim* [= *tyle samo co ktoś*] (1): iefli równo łtobá [*miał nieprzyjaciel wojsko*]/ thedy łpráwili vřfy ná cżterzy gráni *BielSpr* 20.

*równo z kim* [= *tyle samo, co komuś*] (1): A Dochód Sędzióm tych Woiewódtw równo z Deputy Koronnymi [...] płáćić máią. *SarnStat* 873.

*W połączeniu z „wszyscy”, „wszystki”* (3): *RejWiz* 19; iuż wżytkim równo náleway *RejZwierc* 31; máią to [cegly i gonty] ták w łtoły vkládać: Cegłę tyłáćiami/ Gonty kopámi: po kilku kop w łtołie iednym á równo wżyftki *GostGosp* 162.

*Bez nadrzędnej formy czasownikowej lub imiesłowowej, do której formalnie nawiązuje przysłówek „równo”* (1): ty rzeczy [nasienie włoskiego kopru, pietruszki, anyżu, lukrecji] przetłukłzy trochę warz w wodzie á w winie równo/ wina poł kwarty á wody poł kwarty *FalZioł* I 17c.

*Zwrot:* »równo się dzielić (a. rozdzielić (się), a. podzielić), rozdzielony« = *pariter dividere* *PolAnt* [szyk zmienny] (7:1): *LibMal* 1545/94; y wiele ich naydzie/ ktorzy bes tego brákwania Gierady równo łye wżythkim co kolwiek iefł dzielá ćicho *GroicPorz* gg3; owłzem iáki dział przydzie tym co chodźili ná woynę/ tákí też będzie y tym co zołtháli przy oboźie/ á równo łie dzielić będą. *BibRadz* 1.Reg 30/24; *Dispensare aequa portione*, Równo podzielić. *Mącz* 289a; *GostGosp* 44; który [ustanowiony wybieracz] vczyniwłzy przyłięgę/ pieniádze które zbierze w Niedźiele w ręce oboim niech odda: które máią byđz równo rozdzieloné [*aequali portione dividendas* *JanStat* 851] *SarnStat* 1075; po łmierći oycowéy do działu oyczyzny nie mogá przyłdz [ćórki], ázby piérwéy wróćily połági łwé: to wprzóđ równo rozdzieliwłzy: dopięro oyczyzná im w równy dział przychodźi *SarnStat* 1266; co ia zárobieł/ á ty wyłłuzylz: dzielić łię równo będąiwá. *SkarKaz* 637a.

*Szereg:* »jednako i równo« (2): Nákoniec ábył tego był pewien/ żeniemniey [!] bierzelz pod iedną ołobá/ niźli pode dwiemá. iáko y mánnę/ iednáko zbierano y równo/ w naczyńia wielkie y máłé. *LatHar* 189; *SarnStat* 434.

*Przen* (1) :

*Zwrot: »rowno odmierzyć« = zrównoważyć (1): [Chrystus do Kupca postawionego na wadze na sądzie bożym] Toć fię teraz okazało Iż daleko niedośtało Zebych miał rowno od mierzicz *RejKup Cc*.*

**α.** *Każdego w tej samej ilości [w tym: w połączeniu z „wszy(s)tki”, „każdy” (82)] (190)* : Wezmi łoku tego zyela/ oleiku włołkiego kop:ru [!]: rowno każdego zmieszay *FalZioł I 2a*; NAprzod wezmi wodki Rucianey/ Fiołkowej Rożaney/ Swieczkowej, wżytkich rowno/ zley ie wżytki w fkenliczę [...] *FalZioł II 15d*; Wezmi Macierzey dużki/ piotrużki/ oboygá rowno/ wśufzyć tho y zetrzeć *FalZioł V 92v, I 82b, 106d, 123a, II 16a, b (25)*; Kiedy żyła zápuchnie po puźczeniu: weźmi Rutę/ Piołynu á Ięczmieniu rowno/ fłucz pośpołu/ á wczyniwży plałtr/ przylož ná mieyfłce Opuchłe *SienLek [36<sup>3</sup>]v*; nátrzyłz máthki bożey włołkow/ z náśieniem Koźioroźcowym/ z kwiećciem Lubfzczykowym y rumnowym/ koźdego rowno *SienLek 47v*; Albo Rutę/ máćierzą dużkę/ Cząbr/ cybulę/ rowno wźiawży fłucz/ á zrumnowym oleiem y z miodem zmieszay *SienLek 54, 40v, 55v, 56v, 58, 58v (20)*; obfzyć płotnem furowym mocnym/ około fzypu/ v wierzchu ná piędzi/ áby też grotu żeláznego było widáć nieco/ náfyprawży tą prochu/ fmoły/ fiárki/ Sáletry/ potrofze: wżyftkiego rowno/ obćięgni to nićiami mocnemi około fzypu *BielSpr 74*.

*Bez nadrzędnej formy czasownikowej lub imiesłowowej, do której formalnie nawiązuje przysłówek „rowno” (7):* Też wino/ w którym warzono korzenie tego kokornaku/ y też kopytnik y opich/ każdego rowno warzyć w winie albo w wodzie *FalZioł I 10d*; Albo wezmi rożanego oleyku/ zmieszay rowno z łokiem Lactuczánym *FalZioł V 42, III 3a, V 87v*; Albo popioł z ćielęcych łáien pal/ á on popioł zmiéłzay z wtłuczonym korzeniem przelępowym/ oboygá rowno/ á tho day z winem choremu pić *SienLek 132, 73v, 157*.

**αα.** *Z dodatkowym określeniem ilości (w niektórych wystąpieniach być może dodatkowo współwystępuje lub nawet dominuje znac. I.B.) (137)* :

**ααα.** *W postaci konkretnej jednostki miary (125)* :

*rowno po ile czego (58):*

~ *cum L (lub może D) (37)*: wezmi bylicze y zielenich ięzykow rowno po garłci *FalZioł I 9a*; Wezmi małfi piłulek de Reubarbaro, [...] Małfy piłul de mefereon, koźdych rowno po fcrupule iednem *FalZioł I 11b*; Wezmi [...] nafienia włołkiego kopru/ nafienia opichowe<sup>80</sup> y hanyżowe<sup>80</sup>, rowno iakoby po dwu dragmu *FalZioł I 42b*; Wezmi [...] lakricijey/ omanu/ każdego rowno po vncijey *FalZioł I 66c*; Wezmi ocztu winnego/ wodki rożaney/ kwiecia bżowego/ rowno każdego po kielku łyżek *FalZioł V 73*; Wezmi conferua violarum. Boraginis, rowno po łotu. *FalZioł V 104, I 13b, 17c, 57b, 66c, 72c [2 r.] (37)*.

*cum A [tylko z liczebnikiem, zwłaszcza „poł” itp. lub „dwa”] (21)*: Wezmi Małfi piłul de mefereon Małfi piłul fmierdzáich. Rowno po poł dragmy *FalZioł I 16a*; Wezmi łoku thego tho ziela namienionego/ łoku mleczowego/ każdego rowno/ mniej niż po poł kwarty *FalZioł I 21c*; NAprzod/ wezmi wodki rucianey. 12. łotow, piołynkowej/ miętczaney rowno po fzełć łothow *FalZioł II 17b*; Wezmi [...] cucumeris afinini/ orzecha ciprełowego/ tego dwoygá też rowno iakoby po poł tey wagi. *FalZioł V 102v, I 16a, 17c, 32a, 48a, 72c (21)*. ~

*rowno w czym (1)*: ti wżithki rzeczy przetłukży warz ie w winie á w wodzie fzałwiyowej rowno w kwarcie, to iest ífzby wina była kwarta á wody fzałwiyowej druga kwarta *FalZioł I 75c*.

*W połączeniu z liczebnikiem głównym (lub ułamkowym) i/lub rzeczownikiem określającym miarę (66):* Wezmi [...] haleny brunatney tucigi każdego rowno trzeczia czełtz lota *FalZioł* I 3d; Wezmi łoku Ziela wątrobnego/ mlecżowego/ lactuczanego/ każdego rowno połkwarty *FalZioł* I 45a; Wezmi hałunu/ koperwaferu, rowno dwie dragmie *FalZioł* II 20d; Wezmi [...] kwiatkow wołowego ięzyka/ fijołkowych/ grzybieniowych/ rowno poł garzłci *FalZioł* II 21c; NAprzod/ wezmi wodki Izopowey, wodki poleiowey, wodki matkibożey [!] włołkow, wżytkich rowno poł funta *FalZioł* II 77c; Wezmi [...] Opium z apteki/ nafienia bielonowe<sup>80</sup>/ każdego znich rowno pięć ziarnek *FalZioł* V 80; Wezmi mołku/ gloriert/ blaywafu/ żywicze fołnowey/ wżytkiego rowno funt *FalZioł* V 106, I 6c, 8b, 29c, II 15c, 16c (60); Weźmi bobrowych łtroiow/ nášienia polney ruty/ piretru/ mieczykowego korzenia rowno poł łzkrupuła *SienLek* 61v; Weźmi korzenia ślazowego/ barłzczowego/ śłazu lišcia/ powoiu/ piołynu/ rowno garść iednę/ álbo kożdego po gáršci *SienLek* 117v; weźmi żywice z łześć/ álbo co chcełz/ wołku thego połowice/ kádźidła/ tártęgo/ koźiorożcu tártęgo rowno ieden łoth *SienLek* 146, 117v [2 r.], 146.

*Bez nadrzędnej formy czasownikowej, do której formalnie nawiązuje przysłówek „rowno” (1):* *FalZioł* I 75c *cf* rowno w czym.

**βββ.** *W postaci miary niekonkretnej, funkcjonującej na zasadzie porównań lub odwołań (12):* Wezmi łkoczku mnieyłzego/ colouitidi/ łoku romanowego ziela/ rowno pięć takich. *FalZioł* V 104v, V 104v.

*rowno z czym (1):* á tak łie łtanie woda z onych gliłt/ potym ią wymi á wezmi k temu wodki z mnieyłzey pokrzywy: obudwu rowno z tą drugą ktora z chrobakow *FalZioł* V 117.

*Ze zdaniem okolicznikowym miary wprowadzanym przez „co” ‘ile’ (6):* Wezmi bożęgo drzewka/ łlukłzy [!] ie drobno na proch: a prochu gliłt zyemnych każdego rowno/ tzo trzi złote zaważa *FalZioł* I 2a; Wezmi łoku z ziela wołowego ięzyka/ łoli biały/ oboygá rowno czo łie może włożyć w poł łkorupy iaia kokofzęgo *FalZioł* II 20d; Wezmi Apoponacis/ Całtoarei/ Sanguinis draconis Antimonij/ każde<sup>80</sup> z nich rowno czo złoty zaważy *FalZioł* V 78v, I 42d, V 24, 25.

*Połączenie:* »rowno tak wiele (jako)« = *tyle samo* (3): Albo weźmi źielonych kobyłek/ y rowno ták wiele płzczoł *SienLek* 47v; Weźmi iednę część wołku/ á żywice tyle troie/ kácidła/ y nášienia Koźiorożcowęgo tártęgo/ rowno ták wiele iáko żywice z wołkiem *SienLek* 48v, 40v.

**β.** *Na równe części (2):* Diameter – Linia którą rowno przecziną circuły włzwerze. *Calep* 318a.

*Wyrażenie:* »rowno dzielący« (1): Diameter, vel diametrus, Latine, Dimeciens, Profta á rowno dzieląca lynia/ którą yáki cyrkiel okoliczność/ álbo ynłzi xtałt bywa w práwą miarę dzielón *Mącz* 84d.

**b.** *Pod względem długości (1):* Drwá wymiarem wożone bydź máią. á wymiar drwom ták ma bydź: Ná dłuź drewno vmierzywłzy/ ták rowno máią włzyłcy iednáko wozić [tj. *wszyscy mają wozić po tyle samo drew tej samej długości*]/ ták łupne/ iáko kłódźinę *GostGosp* 86.

**c.** *Pod względem odległości, dystansu: w jednakowej odległości (4):* połtáwiwłzy Cérkiel ná dole ná dłuźym kóncu Bláłzki/ miérzże wżgóre do obudwu vłzek áże łye zgodzą rowno vłzka v Bláłzki. *Strum* B4v.

*rowno od czego (1):* á nawięcey tego pilnowáć [przy szukaniu siedziby dla sędziów]/ żeby to mieyłce/ ile moze być/ od wżytkich powiátow rowno leżało *ModrzBaz* 93.



**α. Równoległe (1) :**

Wyrażenie: »rowno od siebie idący« (1): Niech będzie Kwadrat a.b.c.d. y *Romboides* b.c.d.e. oboie o iednym dnie b.c. y między iednymi Liniámi równo od siebie idącymi *GrzepGeom* F4v.

**β. Równomiernie (o rozmieszczeniu elementów w obrębie większej całości) (1) :** Ordinare vineam paribus intervallis, Równo rozładzić winnicę. *Mącz* 268b.

**d. Pod względem długości trwania: nie dłużej ani krócej, trwając jednakowo długo (3) :**

Wyrażenia: »rowno dzień z nocą« (1): [*Kastylliani*] záiechawłzy vltra equatorem/ tho iefth/ gdzie rowno dzień z nocą áż gdzie gwiazdá Polus Antártykus ná południe fwieci/ przyłzli też do tey Moluki *BielKron* 445v.

»rowno z słońcem« = *na wieki* (1): Y będzie trwało imię iego [*Boga*] rowno z słońcem *LatHar* 399.

»rowno z wichrem« = *bardzo szybko* (1): Nie żądam ia co równo z fkrzętnym wichrem fchodzi *GosłCast* 9.

**e. Pod względem szybkości: z jednakową szybkością, miarowo (tu dodatkowo współlistnieje zakres znaczeniowy znacz. I.A.4. wyrażający układ poruszających się obiektów względem siebie) (6) :** Suopte nutu et suo pondere ad pares angulos in terram feruntur, Z łámego włáfnego pochilienia y ciężkości rowno fie fpułzczáyą ku ziemi. *Mącz* 255a.

*Przysłowie*: rownoć fie fwiát toczy/ A co wiedzyec kto pirwey ná ftronę wyłkoczy. *RejZwierz* 8v.

*Zwrot*: »iść, płynąć rowno z wodą« = *płynąć, unosząc się z prądem wody* (1:1): Możefz zbudowác y Konięę zá tym. Płyn rowno z wodą *KlonFlis* E; Idź rowno z wodą/ lámá cię ná grzbiecie Poniešie *Wiłá KlonFlis* E3.

Wyrażenie: »rowno z strzałą« = *jak strzała* (1): Ták był prętki [*Jugurta*] iż rowno biegał s ftrzałą z ręku álbo z łuku wypułzczoną *BielKron* 129v.

*Szereg*: »rowno i zgodnie« (1): W którym woźie gdyby rowno y zgodnie włzytkie kołá nie biegały/ nie byłby woz dobry. *CzechEp* 306.

**f. Pod względem lokalizacji w czasie: jednocześnie, w tym samym czasie; pariter Cn [z kim, z czym] (13) :** *BielKron* 358v; Niemcy záś do Prus y do Liflant ná ich [*Żmudzinów*] mieyfca przyłzli rowno z Krzyżáki z Niemieckich kráin. *StryjKron* 46; [*mowa o konstelacjach*] To co był Rák ná morze wegnał wielonogi: Włzytko znika do kónca/ Orzeł równo z nimi *KochPhaen* 21, 23; *LatHar* 514; téż ich [*Niemców*] ięzyk nie polzedł áni z Lácińfkiego, áni z Włofkiego, áni z żadného tych pomienionych, ále iefł ich włáfny y z nimi fie równo rodził. *JanNKar* D, C2v.

**α. Wraz z początkiem czegoś, punktualnie z nastaniem czegoś (6) :**

Wyrażenia: »rowno ze dniem« = *o świcie* (1): cum lucu abiit, Równo fie dniem wyjechał. *Mącz* 201a.

»rowno z słońcem« = *wraz z zachodem słońca* [*szyk 2:1*] (3): bo [*człowiek*] iefł nie ináčzey iedno iáko cień fwiátá tego/ kthory rowno s słońcem przemija *RejPos* 39; Kto fie pychą dmie zápomniał iż człowiek/ Ktorego s słońcem rowno záchodzi wiek. *RejZwierc* 218v, 226.

»rowno z słońca wschodem (a. zachodem)« (2): Abowiem tu fłczęćcie ich bárzo iefł podobno ku [...] kwiatkowi zielonemu/ kthory rowno z zachodem słońca wlycha *RejPs* 54v; rowno z Słońcá włchodem/ álbo trochę rániéy/ w wánnę wolno cieplą wšieć. *Oczko* 26v.

**2.** W funkcji wskaźnika zespolenia łączy (samodzielnie lub częścię z innym składnikiem) człony zdania, wskazując na stosunek porównawczy (9) :

**A.** Wprowadza człon, do którego się porównuje (*comparandum*); z dodatkowym wskaźnikiem porównania: »rowno (...) jako(by) (a. jak) (i)« [szyk 5:2] (7) : Poniucháiu áz śmierdzić iák lichoię rowno/ Pokuźzáiu áz pánie miłoftiwłzy gowno. *RejFig* Cc5; *RejZwierz* 136v; Prawdác ięft/ iż Pan idąc do niebá fwego rowno złym iáko y dobrym pokoy fwoy zoftáwić ráczył *RejZwierc* 132v; prózna moiá praca: Równno iáko y piérwéy/ w nic mi fie obraca. *GosłCast* 28.

*Połączenia:* »rowno ... jak(o) (i) ... tak« [szyk 1:1] (2): Kto da złému przyczynę/ winienli zoftawa? (-) Równno téz iáko y ów/ ták fie dobry sftawa. *GosłCast* 29; Bo to iednáków łtawa w bezecnéy miłości/ Táku temu iák owému równno fułzy kości. *GosłCast* 62.

»rowno (...) téz« (2): Ale by fie miał ná włzythki práwym á fierdzitym gniewem gniewác/ rowno iákoby téz práwym ofzáleniem ofzáleć mułiał. *RejZwierc* 78; *GosłCast* 29.

**B.** Wprowadza człon stanowiący podstawę porównania (*tertium comparationis*) (2) : Płákác śmierci/ toćby téz płákác národzenia/ Bo to oboię mamy rowno z przyrodzenia. *KołąkCath* C.

*Połączenie:* »rowno tak ... jako« (1): Pewnie dziećinnym gniewem [rozniewa się człowiek gniewliwy]/ ktore fie rowno ták rozniewa kiedy mu fuknią wezmą iáko kiedy gałkę. *RejZwierc* 77.

**\*\* Bez wystarczającego kontekstu (1) :** AE*quabiliter*, Równno/ równie/ ae*qualiter*, fere idem. *Mącz* 4c.

**BB.** Razem, wspólnie, obok [w tym: z kim, z czym (7)] (10) : Zywże fie tą niecnotą [pochlebco]/ by Bocian żábami/ Lecź rádźeć nie dofiaday/ czáfem rowno z námi. *RejZwierz* 123; á vmárli tákże ożywieni mocą Boską rowno z żywemi będą ná powietrzu poftáwieni *RejPos* 7; Przecz rowno z Helenufem ná toś nie wotował/ Aby ná zad okręty záś Parys kierował. *PaprpPan* Ff2v; Vrząd Grodzki zupełny/ zásiádác powinien będzie/ y fady niżéy opifáné równno z nimi odpráwowác. *SarnStat* 418; *SiebRozmyśl* K3; *CzahTr przedm* A2v.

*Zwrot:* »ciągnąc rowno« [szyk zmienny] (3): *Mącz* [176]d; PRzylączmy k łobie w iedność/ Litwę dźkie Prufy. Powiedzieć im iż máią/ przed łobą dwa muły. Albo ciągnimy rowno/ álbo day pobory *BielSat* L4v [idem] *BielSjem* 28.

*Szereg:* »rowno i zgodnie« (1): dam fie ná towarzysze y brácią wálzę Trideity/ y Anábáptyty/ ktorzj rowno y zgodnie z wámi przeciw Kościołowi niezbożną wojnę podniowłzy/ was przedsię zá odłzczepieńce obłędliwe máią. *WujJud* 3.

[W znaczeniu tym wyraźnie współwystępuje element znaczeniowy wskazujący na identyczność; dodatkowo między tym znac. a znac. **II.AA.1.B.f.** istnieje duża płynność granic.]

**III.** W funkcji partykuły: także, téz, również (1) : iáko wiele złęgo im y włzey Niemieckiey ziemi/ ten Luter fwą náuką nádzyálał y wyęcay nádzyála á nietrzebá łobie tego lekce ważyć/ bacząc ktemu rowno iż ten vpadek dzifiefzy krześciańskie/ tákiefz fie łtał przez iednego álbo dwu łtráconych *BielKron* 199v.

*Synonimy:* **I.A.1.** prosto; **2.** gładko, ślisko; **3.** płasko; **4.** rządnie; **II.AA.1.** jednakó, jednostajnie, podobno, zgodnie; **A.b.** dobrze, prosto, właśnie; **BB.** razem; **III.** także, téz.

*Cf* **NIEROWNO**, **2. ROWNIE**, ROWNOKRĘT, **ROWNOMYŚLNIE**, ROWNORODNY,  
**ROWNOWAŻNOŚĆ**, **ROWNOWAŻNY**

ALKa